

Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Ε. ΝΑΝΟΥΡΗ Β.
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΔΑΣΣΑ
Δ. ΚΑΔΔΙΤΗ Α.Μ. ΠΑΝΤΑΖΗ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
ΜΕΣΗΣ & ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Ε. ΣΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πρόλογος

Συντακτικό είναι εκείνη η συγκεκριμένη δομή της γλώσσας που μας φανερώνει τον τρόπο με τον οποίο συνυπάρχουν και συνεργάζονται οι λέξεις μεταξύ τους σαν αναπόσπαστη αλυσίδα προκειμένου να δώσουν μορφή και ουσία στο λόγο μας.

Ανέκαθεν το συντακτικό υπάκουε σε συγκεκριμένους κανόνες, συνήθως δύσκολους στην κατανόηση και την αφομοίωση και αποτελούσε ένα μόνιμο άγχος για το μαθητή, καθώς θεωρείται άκρως απαραίτητο για την κατάκτηση της μετάφρασης ενός κειμένου γραμμένου στα αρχαία Ελληνικά.

Το παρόν εγχείρημα θέτει ως πρωταρχικό του στόχο την απλή παρουσίαση των συντακτικών φαινομένων αποβλέποντας να πετύχει την εξοικείωση του μαθητή με αυτά μέσα από ένα πρίσμα κανόνων και παραδειγμάτων που βοηθούν στην κατανόηση και την πλήρη εμπέδωση των συντακτικών γνώσεων.

Για το λόγο αυτό κάθε κεφάλαιο αναπτύσσεται σε όλο του το εύρος εμβαθύνοντας σε κάθε λεπτομέρεια που θα μπορούσε να προβληματίσει ή να σταθεί εμπόδιο στην αφομοίωση της συντακτικής γνώσης, συνοδεύεται από ασκήσεις κλιμακούμενης δυσκολίας που ενισχύουν την προσπάθεια του μαθητή, προσφέροντάς του έλεγχο της γνώσης και παράλληλα πλήρη κατάκτηση του εκάστοτε συντακτικού φαινομένου.

Το βιβλίο αυτό φιλοδοξεί να σταθεί πολύτιμος αρωγός του μαθητή, δίνοντάς του την ευκαιρία να προβληματιστεί, αλλά και να κατανοήσει ολοκληρωμένα τις δομές της γλώσσας, επαληθεύοντας τη γνώση του βάσει της θεωρίας και σταδιακά προωθώντας την. Για να το πετύχει αυτό περιλαμβάνει όλα τα συντακτικά φαινόμενα ξεκινώντας από μηδενική βάση έτσι, ώστε να χτίσει εκ νέου με το μαθητή το συντακτικό απαντώντας οριστικά σε τυχόν απορίες του και βοηθώντας τον να το εμπενώσει στην ολότητά του. Επί παραδείγματι εξετάζονται διεξοδικά και με ποικιλία ασκήσεων όλα τα φαινόμενα αρχής γενομένης από το υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο μέχρι και φαινόμενα ισοδύναμων συντάξεων ως μια εισαγωγή στον πλάγιο λόγο.

Ακόμη πιο σημαντικό είναι να τονιστεί ότι το παρόν εγχειρίδιο μπορεί να σταθεί χρήσιμος σύμβουλος για το μαθητή, εφόσον του παρέχει τη δυνατότητα να το

χρησιμοποιήσει βασιζόμενος εξολοκλήρου σε αυτό χωρίς να απαιτείται παραπομπή σε άλλο συντακτικό εγχειρίδιο. Με άλλα λόγια λειτουργεί ως βιβλίο αυτόνομο και περιλαμβάνει όλα και αναλυτικά τα συντακτικά φαινόμενα, ώστε να καλύπτει τις εκάστοτε ανάγκες όλων των μαθητών.

Ευχόμαστε να αξιοποιηθεί σωστά και με σεβασμό απέναντι στην αρχαία ελληνική γλώσσα ούτως ώστε να συμβάλει στη βελτίωση των μαθητών με απώτερο στόχο να κατακτήσουν τόσο την ευρεία συντακτική γνώση, όσο και να οικοδομήσουν τη μετάφραση.

Αθήνα, Μάρτιος 2015

Οι συγγραφείς.

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες.....	i
Πρόλογος.....	iii
Πίνακας περιεχομένων.....	v
Ανάλυση μετοχών	1
Η ανάλυση της μετοχής σε πρόταση	2
Ανάλυση επιθετικής μετοχής	3
Ασκήσεις.....	5
Κατηγορηματική μετοχή.....	6
Ανάλυση κατηγορηματικής μετοχής	8
Ασκήσεις.....	9
Ανάλυση χρονικής μετοχής	10
Ασκήσεις.....	14
Ανάλυση αιτιολογικής μετοχής	16
Ασκήσεις.....	17
Ανάλυση τελικής μετοχής.....	19
Ασκήσεις.....	21
Ανάλυση υποθετικής μετοχής.....	23
Ασκήσεις.....	25
Ανάλυση εναντιωματικής μετοχής	26
Επαναληπτική άσκηση.....	29
Πλάγιος λόγος.....	32
Οι μετατροπές από ευθύ σε πλάγιο λόγο:	32
Ασκήσεις μεταφοράς από ευθύ λόγο σε πλάγιο:	39
Πλάγιος λόγος σε ευθύ	41
Ασκήσεις μεταφοράς απο πλάγιο λόγο σε ευθύ	43
Πλάγιος υποθετικός λόγος	46
Ασκήσεις.....	49

Θεωρία εγκλίσεων	75
Εγκλίσεις κρίσεως.....	75
Εγκλίσεις επιθυμίας	76
Σημειώσεις περί Ευκτικής:	79
Πίνακες δευτερευουσών προτάσεων.....	80
Έλξη του αναφορικού	82
Αντίστροφη έλξη	82
Άσκηση	82
Υποθετικοί λόγοι:	83
Το απαρέμφατο	90
Το άναρθρο απαρέμφατο ως αντικείμενο	92
Σύνταξη του απαρεμφάτου	93
Άσκηση	93
Ονοματικοί προσδιορισμοί	94
Ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί.....	94
Άσκηση	95
Ετερόπτωτοι προσδιορισμοί	96
Άσκηση	100
Δοτική προσωπική	102
Άσκηση	106
Τα είδη του «ως»	106
Τα είδη του «άν»	107
Σύγκριση.....	107
Η σύνταξη των παραθετικών	107
Σύνταξη ενεργητική - παθητική.....	108
Ασκήσεις.....	109
Βιβλιογραφία	111

Ανάλυση μετοχών

Είδος μετοχής	Σε τι πρόταση αναλύεται
Επιθετική μετοχή (άναρθρη, έναρθρη, δυνητική)	Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση → δεικτική αντωνυμία + αναφορική αντωνυμία + ρήμα σε <ul style="list-style-type: none"> ▪ Οριστική (σε εξάρτηση από αρκτικό χρόνο) ▪ Ευκτική (σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)
Κατηγορηματική μετοχή (αναφερόμενη συνήθως στο αντικείμενο του ρήματος)	Δευτερεύουσα ειδική πρόταση → εισαγόμενη με το «ὅτι» με <ul style="list-style-type: none"> ▪ Οριστική (σε εξάρτηση από αρκτικό χρόνο) ▪ Ευκτική (σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)
Χρονική μετοχή – Δηλώνει: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Προτερόχρονο ▪ Σύγχρονο ▪ Υστερόχρονο (ενίοτε και χρονικοῦποθετική- εδώ λανθάνει υποθετικός λόγος)	Δευτερεύουσα χρονική πρόταση <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ἐπί/ Ἐπειδή + οριστική ▪ Ὅτε/ Ὅποτε + οριστική ▪ Ἔως + οριστική ▪ (ὅταν/ ἐπειδὴν... + υποτακτική)
Αιτιολογική μετοχή Μόρια που την συνοδεύουν: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Κανένα ▪ Ἄτε/ οιον/ οια (αντικειμενική αιτ.) ▪ Ως (υποκειμενική αιτιολογία) ▪ Ὡσπερ (ψευδής/ υποθετική αιτ.) 	Δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση Με ποιόν σύνδεσμο αναλύεται ανάλογα με τα μόρια που την συνοδεύουν: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ἐπί/ Ἐπειδή ▪ Ὅτι (αντικειμενική αιτιολογία) ▪ Ως (υποκειμενική αιτιολογία) ▪ Εἰ (ψευδής ή υποθετική αιτιολογία) +Οριστική (σε εξάρτηση από αρκτικό χρόνο) ή Ευκτική (σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)
Τελική μετοχή (σε μέλλοντα χρόνο)	Δευτερεύουσα τελική πρόταση → εισαγόμενη με το «ἵνα» με <ul style="list-style-type: none"> ▪ Υποτακτική αορίστου (σε εξάρτηση από αρκτικό χρόνο) ▪ Ευκτική αορίστου (σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)

<p style="text-align: center;">Υποθετική μετοχή (αναλύεται σύμφωνα με την απόδοση)</p>	<p>Δευτερεύουσα υποθετική πρόταση</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Εί+οριστική →κάθε έγκλιση (πραγματικό) ▪ Εί+ οριστική ιστορικού χρόνου→δυνητική οριστική (μη πραγματικό) ▪ Έαν+υποτακτική→οριστική μέλλοντα (προσδοκώμενο) ή οριστική ενεστώτα (αόριστη επανάληψη στο παρόν/ μέλλον) ▪ Εί+ευκτική→δυνητική ευκτική (απλή σκέψη) ή οριστική ιστορικού χρόνου ή δυνητική οριστική (αόριστη επανάληψη στο παρελθόν)
<p style="text-align: center;">Εναντιωματική μετοχή (ακολουθεί τους κανόνες ανάλυσης της υποθετικής μετοχής) Ενίοτε συνοδεύεται από τα: καί, καίτοι, καίπερ, καί ταῦτα</p>	<p>Δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση→Αναλύεται με τους συνδέσμους:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Εί και + οριστική / ευκτική ▪ Ἴν και + υποτακτική <p>ή</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Και εί+ οριστική / ευκτική ▪ Και ἄν (καν) + υποτακτική <p>Πάντοτε λαμβάνουμε υπόψην μας το ρήμα της πρότασης μέσα στην οποία βρίσκεται η μετοχή, διότι λανθάνει υποθετικός λόγος και γι' αυτό αναζητούμε την απόδοση.</p>

Η ανάλυση της μετοχής σε πρόταση

Χρήση της μετοχής

- 1 Επιθετικός προσδιορισμός (επιθετική μετοχή)
- 2 Κατηγορούμενο ή κατηγορηματικός προσδιορισμός (κατηγορηματική μετοχή)
- 3 Επιρρηματικός προσδιορισμός (επιρρηματική μετοχή)

Η επιρρηματική μετοχή είναι έξι ειδών: τροπική, χρονική, αιτιολογική, τελική, υποθετική, εναντιωματική.

Ασκήσεις

1. Να αναλύσετε τις ακόλουθες επιθετικές μετοχές σε αντίστοιχες δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις:

1. Αἱ πόλεις διοικοῦνται τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις.

.....

2. Ἄπαντες γινώσκομεν τὰ ὑφ' ὑμῶν ἐψηφισμένα.

.....

3. Ἐπορεύθησαν ἐς Ἀπολλωνίαν, Κορινθίων οὕσαν ἀποικίαν.

.....

4. Ὁ μὴ δαρεὶς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται.

.....

5. Φοβοῦ τοὺς θεοὺς τοὺς αἰεὶ ὄντας καὶ πάντα ἐφορῶντας.

.....

6. Ἐαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.

.....

7. Τίνες ἦσαν οἱ ἄρξαντες ἀδικεῖν;

.....

8. Οἱ γινώσκοντες τό πρᾶγμα ἐπέιθοντο.

.....

9. Τοὺς μὲν ἀδικοῦντας τιμωροῦ, τοῖς δέ ἀδικουμένοις βοήθει.

.....

10. Φίλος ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμένοις.

.....

11. Οἱ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγωνισάμενοι τιμῶνται.

.....

1. Καί ἔτυχεν ἡ φυλή ἡμῶν πρυτανεύουσα. [=κατά τύχη πρυτάνευε η φυλή μας]
2. Οἱ Ἀθηναῖοι διατελοῦσιν ὀρεγόμενοι τοῦ ἐπαίνου. [=Οἱ Ἀθηναῖοι συνέχεια επιθυμοῦν τον ἐπαινο]
3. Κῦρος ὄχθετο ἀπιών. [=ο Κύρος ἔφυγε γρήγορα]

Επίσης με κατηγορηματική μετοχή συντάσσονται τα ψυχικού πάθους ρήματα (χαίρω, ἡδομαι, ἀγάλλομαι, βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω, ὀργίζομαι, λυπῶ, ἀλγῶ, ἀγαπῶ, θαυμάζω, ἄγαμαι, αἰσχύνομαι, ἀρκοῦμαι, λυποῦμαι, φθονῶ, ἀγανακτῶ, ἄχθομαι, μεταμέλομαι κ.τ.λ.).

π.χ. Ἦδομαι ὑπό σοῦ τιμώμενος. [=χαίρομαι που με τιμάς]

Προσοχή!!!

Τα ψυχικού πάθους ρήματα συντάσσονται και με αιτιολογική μετοχή. Εάν η μετοχή εκφράζει το προτερόχρονο σε σχέση με το ρήμα είναι αιτιολογική, ενώ εάν εκφράζει το σύγχρονο σε σχέση με το ρήμα είναι κατηγορηματική.

1. Ακόμη με κατηγορηματική μετοχή συντάσσονται τα ρήματα έναρξης, λήξης (ἄρχω, ἄρχομαι, παύομαι, λήγω), τα ανοχής, καρτερίας, επιμονής, υπομονής, καμάτου σημαντικά (ὑπομένω, ἀποδέχομαι, καρτερῶ, κάμνω, ἀπαγορεύω, περιορῶ, ἀνέχομαι), τα φιλικής ή εχθρικής ενέργειας (ἀδικῶ, εὖ ποιῶ, ἀμαρτάνω, χάριν ἔχω, ἠττῶμαι). Σπανιότερα με ρήματα που δηλώνουν επάρκεια, πλησμονή, απόλαυση (πίμπλαμαι, κορέννυμαι, μεστός εἰμί)
2. Με κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο συντάσσονται τα ρήματα: αίσθησης, γνώσης, μάθησης, μνήμης και τα συνώνυμά τους, τα ρήματα δείξεως, δήλωσης, αγγελίας, ελέγχου (δείκνυμι, δηλῶ, ἀγγέλλω, ἐλέγχω, ὁμολογῶ, φαίνω)

Προσοχή: Η κατηγορηματική μετοχή είναι πάντοτε συνημμένη. Ωστόσο για την κατηγορηματική μετοχή συγκεκριμένα αντί για τον όρο «συνημμένη» λέμε ότι «αναφέρεται» στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο του ρήματος. Ιδιορρυθμία παρουσιάζει η μετοχή των απρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων που είναι σε αιτιατική (αιτιατική απόλυτος), όταν είναι κατηγορηματική.

Ανάλυση κατηγορηματικής μετοχής

Η κατηγορηματική μετοχή αναλύεται (αν δεχτούμε ότι αναλύεται) σε ειδική πρόταση μόνο όταν αναφέρεται στο αντικείμενο, δηλαδή μόνο όταν εξαρτάται από ρήματα αίσθησης, γνώσης, μάθησης, μνήμης, δείξεως, αγγελίας, δήλωσης, ελέγχου.

Η ειδική πρόταση εκφέρεται:

- α. με οριστική, μετά από αρκτικό χρόνο.
- β. με ευκτική πλαγίου λόγου, μετά από ιστορικό χρόνο.

Σημείωση: Εάν η κατηγορηματική μετοχή ακολουθείται από το “άν” αναλύεται με ειδική πρόταση + δυνητική οριστική ή δυνητική ευκτική.

Παραδείγματα:

1. Κἄν ὑμᾶς ὀρῶσιν ἀθύμους ὄντας, πάντες κακοὶ ἔσονται.
Κἄν ὀρῶσιν ὅτι ὑμεῖς ἄθυμοι ἐστε, πάντες κακοὶ ἔσονται.
(κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται στο αντικείμενο του ρήματος, εξαρτώμενη από αρκτικό χρόνο).
2. Ἐξήλεγξα Φίλιππον ἀδικοῦντα.
Ἐξήλεγξα ὅτι Φίλιππος ἀδικοῖ.
(κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται στο αντικείμενο του ρήματος, εξαρτώμενη από ιστορικό χρόνο).
3. Περικλῆς ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην.
Περικλῆς ἔγνω ὅτι ἔσοιτο ἡ ἐσβολή.
(κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται στο αντικείμενο του ρήματος, εξαρτώμενη από ιστορικό χρόνο).
4. Καί μὲν τοὺς ἄλλους ἂν τις ἴδοι τοὺς οἰκέτας ὑπὸ τῶν δεσποτῶν ἐξεταζομένους,
ὅτι οἱ ἄλλοι οἰκέται ἐξετάζονται.
5. Οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές οὐδέ ἀνόσιον οὔτε πρᾶπτοντος εἶδεν οὔτε λέγοντος ἤκουσεν.
ὅτι ὁ Σωκράτης πρᾶττοι, λέγοι.
6. Οὐδένα που ἠσθόμην οὕτως θαυμαστῶς εὖ πεφυκότα.
ὅτι οὐδεὶς εὖ πεφυκοί.

Ανάλυση υποθετικής μετοχής

Για να αναλυθεί μια υποθετική μετοχή (άρνηση μή) σε δευτερεύουσα υποθετική πρόταση, θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στο ρήμα της πρότασης ή στη φράση που αποτελεί την απόδοση στον υποθετικό λόγο. Γι' αυτό θα ήταν χρήσιμο να θυμηθούμε τα είδη των υποθετικών λόγων και τα χαρακτηριστικά στοιχεία του καθενός. Έτσι έχουμε:

Είδος υποθετικού λόγου	Υπόθεση	Απόδοση
α' είδος <i>πραγματικό</i>	εί + οριστική κάθε χρόνου	κάθε έγκλιση
β' είδος <i>μη πραγματικό</i>	εί + οριστική παρελθοντικού χρόνου	δυνητική οριστική (δηλαδή οριστική ιστορικού χρόνου +άν δυνητικό). Επίσης μπορούμε να έχουμε οριστική ιστορικού χρόνου απροσώπων ρημάτων ή των ρημάτων βούλομαι, μέλλω, κινδυνεύω
γ' είδος <i>προσδοκώμενο</i>	έαν, άν, ήν + υποτακτική	Οριστική μέλλοντα ή ανάλογη έκφραση* [*Ανάλογες Μελλοντικές εκφράσεις είναι η υποτακτική, η ευχετική ευκτική, η δυνητική ευκτική, η προστακτική, το τελικό απαρέμφατο, τα ρηματικά επίθετα σε -τεος και -τος, η ενδοιαστική πρόταση].
δ' είδος <i>κάτι που επαναλαμβάνεται αόριστα στο παρόν ή στο μέλλον</i>	έαν, άν, ήν + υποτακτική	Οριστική ενεστώτα ή γνωμικός αόριστος
ε' είδος <i>για απλή σκέψη</i>	εί + ευκτική	δυνητική ευκτική ή οριστική αρκτικού χρόνου (ή σπανιότερα προστακτική)
στ' είδος <i>κάτι που επαναλαμβάνονταν στο παρελθόν</i>	εί + ευκτική	Οριστική παρατατικού ή αορίστου με άν ή χωρίς άν (ή υπερσυντελικού με σημασία παρατατικού)

Η υποθετική μετοχή αναλύεται δίνοντας έμφαση στην απόδοση. Ξεκινώντας από ποιο είδος μας φανερώνει η απόδοση, σχηματίζουμε το κατάλληλο είδος της υπόθεσης που θα ανταποκρίνεται στο συγκεκριμένο είδος υποθετικού λόγου.

- Όταν η απόδοση έχει μέλλοντα οριστικής, απαρέμφατο μέλλοντα, μετοχή μέλλοντα, τελικό απαρέμφατο (ή ανάλογη μελλοντική έκφραση), τότε θα φανερώνει το προσδοκώμενο, οπότε αναλύουμε με *έαν, ἄν, ἦν + υποτακτική*.

π.χ. Ταῦτα ποιῶντες τούς θεούς βοηθούς ἔξετε.

έαν ποιῆτε ταῦτα, τούς θεούς βοηθούς ἔξετε. [προσδοκώμενο]

- Όταν η απόδοση έχει επαναληπτικό ενεστώτα ή γνωμικό αόριστο, τότε θα φανερώνει την αόριστη επανάληψη σε παρόν-μέλλον, οπότε αναλύουμε με *έαν, ἄν, ἦν + υποτακτική*.
- Όταν η απόδοση έχει επαναληπτικό παρατατικό, τότε θα φανερώνει την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν, οπότε αναλύουμε με *εἰ + ενκτική*.
- Όταν η απόδοση έχει δυνητική ευκτική, δυνητικό απαρέμφατο, δυνητική μετοχή, τότε θα φανερώνει την απλή σκέψη του λέγοντος, οπότε αναλύουμε με *εἰ + ενκτική*.
- Όταν η απόδοση έχει δυνητική οριστική ή δυνητικό απαρέμφατο, τότε θα φανερώνει το αντίθετο του πραγματικού, οπότε αναλύουμε με *εἰ + οριστική ιστορικού χρόνου*.
- Όταν η απόδοση έχει οποιαδήποτε έγκλιση που παριστάνει κάτι σαν πραγματικό, τότε θα φανερώνει το πραγματικό, οπότε αναλύουμε με *εἰ + οριστική*.

Παραδείγματα

1. Ἀλλά μὴν αὐτῶν τῶν νόμων ἀκούσαντες γνώσεσθε.

ἄν ἀκούσητε (προσδοκώμενο)

2. Ἐπιβουλεύσας δέ τις τυχῶν ξυνητός καί ὑπονοήσας ἔτι δεινότερος.

έάν ἐπιβουλεύση / έάν ὑπονοήση (αόριστη επανάληψη παρόν / μέλλον)

3. Ἄλλ' οὐδ' ἄν τῶν ἕνδεκα γενόμενος ἀποδέξαιο.

εἰ γένοιτο (απλή σκέψη)

4. Ἐξευρήσω σοῦ ἀποκρινομένου ζητῶν ἅμα.

έάν ζητῶ (προσδοκώμενο)

5. Τούτων μὲν οὖν ἀδικούντων μετρίως ἄν ἠγανάκτουν.

εἰ ἠδίκουν

6. Ταῦτα **γιγνώσκων** πράττοις ἂν ἄριστα.

Εἰ συ γινώσκεις - πράττοις ἂν (Απλή σκέψη)

7. Τι γάρ ἂν **πάθοντες** δίκην τήν ἀξίαν τῶν ἔργων δεδωκότες εἶεν.

Εἰ πάθοιεν - δεδωκότες εἶεν ἂν. (Απλή σκέψη)

8. Τι γάρ ἂν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν ὀρῶν τόν βασιλέα.

Εἰ ἑώρα - ἂν ἠθέλησεν (Μη πραγματικό)

Ασκήσεις

1. Να αναλύσετε τις ακόλουθες υποθετικές μετοχές σε αντίστοιχες υποθετικές προτάσεις, λαμβάνοντας υπόψη σας την απόδοση.

1. Μή ἐλθόντων ὑμῶν ἐπορευόμεθα ἂν.

.....

2. Ὁμολογῶν μὲν τις ἀδικεῖν ἀπέθανεν, ἐάν δ' ἀμφισβητῆ ἐλέγχεται.

.....

3. Εἰς ὑμᾶς εἰσελθόν τῶν δικαίων τεύξομαι.

.....

4. Φίλους μὴ ἔχων ἔρημος εἶ.

.....

5. Ἐλθόντος τοῦ θανάτου οὐδεὶς βούλεται ἀποθανεῖν.

.....

6. Μὴ πρᾶττε ταῦτα, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμώης.

.....

7. Νικήσαντες ἀπάντων τούτων ὑμεῖς κύριοι ἔσεσθε.

.....

8. Ταῦτα ποιοῦντες τοὺς θεοὺς βοηθοὺς ἔχοιτ' ἂν.

.....

9. Ἀντιλέγων τις ὑπὸ τῶν τυράννων ἀπέθνησκε.

.....

2. Να συμπτύξετε τις ακόλουθες υποθετικές προτάσεις σε αντίστοιχες υποθετικές μετοχές.

1. Εἰ σωθῆιμεν ἐν καιρῷ ὑμῖν ἂν γενοίμεθα.

.....

2. Εἰ βούλοιο φίλος εἶναι μέγιστος ἂν εἴης.

.....

3. Τίς ἂν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν εἰ ὀρῶη τόν βασιλέα πειθόμενον;

.....

4. Ἐάν ἐθέλης καλῶς ζῆν μή τά τῶν φαύλων ποίει.

.....

5. Ὅταν ἔλθῃ ὁ θάνατος οὐδεὶς βούλεται ἀποθανεῖν.

Ανάλυση εναντιωματικής μετοχής

Ακολουθεῖ τους κανόνες ανάλυσης της υποθετικής μετοχής, γιατί κι αυτή με το ρήμα της πρότασης σχηματίζει λανθάνοντα υποθετικό λόγο. Ενίοτε **συνοδεύεται από τα: καί, καίπερ, καίτοι, καί ταῦτα** ή πολύ συχνά για την ύπαρξη εναντιωματικής μετοχής μας προετοιμάζει το **ὅμως**. Ειδικότερα:

α. Ὅταν η παραχώρηση γίνεται προς κάτι το πραγματικό ή κάτι που παριστάνεται σαν πραγματικό αναλύεται με τα εἰ και, ἂν καί.

Παραδείγματα:

1. Πολλοὶ ὄντες εὐγενεῖς, εἰσὶν κακοί.

Εἰ πολλοὶ εἰσὶν εὐγενεῖς, εἰσὶν κακοί.

2. Ἀθηναῖοι καὶ οὐ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσίου, ὅμως πρόθυμοι ἦσαν εἰς τόν πόλεμον.

Ἀθηναῖοι εἰ καὶ οὐ μετέλαβον τούτου τοῦ χρυσίου, ὅμως πρόθυμοι ἦσαν εἰς τόν πόλεμον.

.....

 3. Ανάγκη οὔν, εἰ καὶ μὴ δεινός πρὸς ταῦτα πέφυκα, βοηθεῖν τῷ πατρί.

.....
 4. Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἄν ψευδεῖς ᾖσιν.

.....
 5. Οὐδὲ δις ἀποθανόντες δίκην δοῦναι δύναιντ' ἂν ἀξίαν.

Επαναληπτική άσκηση

Να αναγνωρίσετε τις ακόλουθες μετοχές και κατόπιν να τις αναλύσετε.

1. Ολειςθε ηδικηκότες τον άνδρα τονδε.

Είδος Μετοχής:.....

Ανάλυση:.....

2. Θεου θέλοντος αν επί ριπός πλέοις.

Είδος Μετοχής:.....

Ανάλυση:.....

3. Ορωμεν πάντα αληθη όντα, ά λέγετε.

Είδος Μετοχής:.....

Ανάλυση:.....

4. Λύσανδρος έπεμψε Θεόπομπον τον Μιλήσιον ερουντα ταυτα.

Είδος Μετοχής:.....

Ανάλυση:.....

5. Ταυτα ειπών εκαθέζετο.

Είδος Μετοχής:.....

Ανάλυση:.....

6. Γενομένης ειρήνης η πόλις ευδαίμων έσται.

Είδος Μετοχής:.....

Ανάλυση:.....

7. Εστήσαντο τροπαιον ως νενικηκότες.

Πλάγιος λόγος

Όπως στη νέα, έτσι και στην αρχαία γλώσσα οι λόγοι κάποιου μεταδίδονται σε κάποιον άλλο είτε αυτολεξεί, είτε αλλαγμένοι ελαφρώς ανάλογα τη μορφή της διήγησης και σε λόγο εξαρτημένο από ρήματα λεκτικά, αισθητικά, γνωστικά, κελευστικά, ερωτηματικά κ.τ.λ.. Ο λόγος αυτός ονομάζεται πλάγιος. Επομένως πλάγιο λόγο έχουμε όταν οι σκέψεις, κρίσεις, επιθυμίες, ερωτήσεις ενός προσώπου διατυπώνονται έμμεσα με τη μεσολάβηση κάποιου άλλου προσώπου. Απαραίτητη πάντα προϋπόθεση για τη μεταφορά από ευθύ λόγο σε πλάγιο είναι η ύπαρξη κάποιου ρήματος εξάρτησης που καθορίζει και το είδος του πλαγίου λόγου (π.χ. κρίσεως, επιθυμίας κ. ά.).

Οι μετατροπές από ευθύ σε πλάγιο λόγο:

❖ Οι κύριες ή ανεξάρτητες προτάσεις του ευθέος λόγου:

- I. **Εάν είναι προτάσεις κρίσεως μετατρέπονται σε προτάσεις ειδικές**, [(μετά από ρήματα λεκτικά, γνωστικά, αγγελίας κ.τ.λ.) οι οποίες εκφέρονται με απλή οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική ή με ευκτική του πλαγίου λόγου σε εξάρτηση από ρήμα ιστορικού χρόνου] **ή σε απαρεμφατικές με ειδικό απαρέμφατο** (μετά από ρήματα λεκτικά, δοξαστικά κυρίως) **ή σε μετοχικές με κατηγορηματική μετοχή** (μετά από ρήματα αισθητικά, γνωστικά, μνήμης, δείξης κ.τ.λ.),
π.χ. «Οι Πελοποννήσιοι φάρμακα εσβεβλήκασιν εις τα φρέατα»→ Ελέχθη υπ'αυτων ως οι Πελοποννήσιοι φάρμακα εσβεβλήκοιεν εις τα φρέατα.
- II. **Εάν είναι προτάσεις επιθυμίας μετατρέπονται σε απαρεμφατικές με τελικό απαρέμφατο** (μετά από ρήματα κελευστικά, ευχετικά, προτρεπτικά, αποτρεπτικά, συμβουλευτικά, λεκτικά με τη σημασία προτρεπτικών
π.χ. «Μή ναυμαχετε Κορινθίους»→ Προειπον αυτοις μη ναυμαχειν Κορινθίους κ.τ.λ.) π.χ. «Ευτυχίσειε Κυρος»→Οι στρατιωται ηυχοντο Κυρον ευτυχησαι.
- III. **Εάν είναι ευθείες ερωτήσεις μετατρέπονται σε πλάγιες ερωτήσεις** (μετά από ρήματα ερώτησης, απορίας, γνώσης, άγνοιας, επιμέλειας, σκέψης, απόφασης κ.τ.λ.) οι οποίες εκφέρονται με απλή οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική, απορηματική υποτακτική και ευκτική του πλαγίου λόγου μετά από ρήμα ιστορικού χρόνου,

3. Δυνητική ευκτική	3α) Ειδική πρόταση με δυνητική ευκτική (άσχετα με το χρόνο εξάρτησης) 3β) δυνητικό ειδικό απαρέμφατο 3γ) δυνητική κατηγορηματική μετοχή
Κύρια πρόταση επιθυμίας:	Τελικό απαρέμφατο
1. Υποτακτική (προτρεπτική ή αποτρεπτική)	
2. Προστακτική	
3. Ευχετική ευκτική ή οριστική	
Ευθεία ερώτηση:	
1. Απλή οριστική ή απορηματική υποτακτική	1α) Απλή οριστική ή απορηματική υποτακτική (από αρκτικό χρόνο) 1β) ευκτική του πλαγίου λόγου (από ιστορικό χρόνο)
2. Δυνητική οριστική ή δυνητική ευκτική	2) Δυνητική οριστική ή δυνητική ευκτική (άσχετα με το χρόνο εξάρτησης)
Δευτερεύουσες προτάσεις (ενδοιαστικές, αναφορικές, αιτιολογικές, τελικές, χρονικές, συμπερασματικές, υποθετικές, εναντιωματικές)	Παραμένουν δευτερεύουσες προτάσεις με πιθανή αλλαγή έγκλισης
1. Οριστική	1α) οριστική (από αρκτικό χρόνο) 1β) ευκτική του πλαγίου λόγου (από ιστορικό χρόνο)
2. Δυνητική οριστική	2) Δυνητική οριστική (πάντοτε)
3. Δυνητική ευκτική	3) Δυνητική ευκτική (πάντοτε)
4. Υποτακτική	4α) Υποτακτική (από αρκτικό χρόνο) 4β) Ευκτική του πλαγίου λόγου (από ιστορικό χρόνο)

Ασκήσεις μεταφοράς από ευθύ λόγο σε πλάγιο:

1. «Ϊκανός ειμί πάντα πράττειν».

Έλεγε.....

2. «Ου δικαίως λαμβάνεις το αργύριον».

Φησίν ο κατήγορος.....

3. «Κυρος εν Κιλικία εστί».

Ήκουε.....

4. «Αισχρόν εστίν άρχειν Αθηναίων Πελοποννησίους».

Ουτοι έλεγον.....

5. «Κατείληπται η χώρα».

Οι στρατιωται γινώσκουσιν.....

6. «Απορω ποίαν οδόν τράπωμαι».

Ορω σε.....

7. «Η πόλις κατελήφθη αν, ει αγαθοί ημεν».

Ουτος έλεγε.....

Ουτοι ήσθοντο.....

8. «Μηδείς βαλλέτω».

Απηγόρευε.....

9. «Ϊωμεν επί τους πολεμίους».

Ο στρατηγός εκέλευε τους στρατιώτας.....

10. «Δοιεν οι θεοί»

Ουτοι ηυχοντο.....

11. «Απαγέτω τις αυτήν οίκαδε».

Ειπεν ο Σωκράτης.....

12. «Τί βούλεσθε;»

Ηρώτα.....

13. «Πόσον εστί το στράτευμα;»

Ηρώτων αυτόν.....

14. «Πλοια υμιν πάρεστιν, ώστε εξαίφνης αν επιπέσοιτε».

Άσκηση στις δευτερεύουσες προτάσεις

Να αναγνωρίσετε το είδος και το συντακτικό ρόλο των ακόλουθων προτάσεων:

1. Ορατε μη πάθωμεν άπερ πολλούς μεν λέγουσιν εν θαλάττη πεπονθέναι.

.....

2. Κροισος ουν συνεβουλευέτο τοις φίλοις, όπως αν άριστα επί τους Πέρσας πορευθείη.

.....

3. Καλως είρηται ότι οι άνθρωποι τότε μάλιστα μιμουνται τους θεούς, όταν ευεργετωσιν.

.....

4. Τισσαφέρνης διανοείται την γέφυραν λυσαι της νυκτός, ως μη διαβητε.

.....

5. Τοσοῦτον δὲ διενήνοχεν άναισχυντία τῶν άπάντων ανθρώπων, ὥστε ὑμᾶς πειράται πείθειν, τοσοῦτους ὄντας εἶς ὧν, ὡς οὐκ εἶμι τῶν αδυνάτων ἐγώ·

.....

6. Άλλά γάρ οὐκ οἶδ' ὅ,τι δεῖ λίαν με ακριβῶς άπολογούμενον πρὸς ἕναστον ὑμῖν τῶν εἰρημένων ένοχλεῖν πλείω χρόνον. εἰ γάρ ὑπὲρ τῶν μεγίστων εἴρηκα, τί δεῖ περὶ τῶν φαύλων ὁμοίως τούτῳ σπουδάζειν; ἐγὼ δ' ὑμῶν, ὃ βουλή, δέομαι πάντων τήν αὐτήν ἔχειν περὶ ἐμοῦ διάνοιαν, ἥνπερ καὶ πρότερον

.....

7. . Εάν κατά μέρος φυλάττωμεν και σκοπωμεν, ήττον αν δύναιτο ημας θηραν οι πολέμιοι.

Υπόθεση		
Απόδοση		
Είδος		Απλή σκέψη του λέγοντος

8. Ει μεν τοίνυν εξ αρχης Θηραμένης ταυτα εγίνωσκε, πολέμιος μέν ην, ου μέντοι πονηρός γ' αν δικαίως ενομίζετο.

Υπόθεση		
Απόδοση		
Είδος		Απλή σκέψη του λέγοντος

9. Ει δε τις και αντείποι , ευθύς εκ τρόπου τινός επιτηδείου ετεθνήκει.

Υπόθεση		
Απόδοση		
Είδος		Μη πραγματικό

10. Καί εμέ ηρώτα ει τι εχοιμι συμβουλευσαι.

.....

11. Ει αισθοιτο καταλειμμένα παιδάρια μικρά, α πολλοί επώλουν, επεμέλετο καί τούτων.

.....

12. Παντί δηλον τουτο γε, ότι, ει μη ανέβη Ανυτος καί Λύκων κατηγορήσοντες εμου, καν ωφλε Μέλητος χιλίας δραχμάς.

.....

Θεωρία εγκλίσεων

Εγκλίσεις κρίσεως

Είναι η οριστική, η δυνητική οριστική και η δυνητική ευκτική. **Η οριστική** όλων των χρόνων δηλώνει το πραγματικό σε κύριες και σε δευτερεύουσες προτάσεις κρίσης.

π.χ. Ἐγένετο πόλεμος (=έγινε πόλεμος).

Ακόμη, σε δευτερεύουσες προτάσεις που περιέχουν υπόθεση (π.χ υποθετικές, αναφορικοῦποθετικές, εναντιωματικές), η οριστική δε δηλώνει μόνο το πραγματικό, αλλά και το μη πραγματικό, ως υπόθεση του μη πραγματικού.

π.χ. Εἰ μή φῶς εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν (=εάν δεν είχαμε φως, θα ήμασταν ὅμοιοι με τους τυφλούς).

Επίσης, η οριστική του παρατατικού των απροσώπων ρημάτων και εκφράσεων: ἐχρῆν, ἔδει, δίκαιον ἦν (κ.λ.π.) δηλώνει το μη πραγματικό. Τέλος, η οριστική των απροσώπων χρή, δεῖ + απαρέμφατο σε ευθείες και πλάγιες ερωτήσεις δε δηλώνει το πραγματικό, αλλά απορία ή σκέψη περί του πρακτέου

π.χ. Οὐκ οἶδα τι χρή ποιεῖν

(: Δεν ξέρω τί να κάνω).

Η δυνητική οριστική (οριστική ιστορικού χρόνου (παρατατικού, αορίστου ή υπερσυντελικού) + το δυνητικό ἂν) δηλώνει το δυνατό στο παρελθόν (αυτό που θα μπορούσε να γίνει, αλλά δεν έγινε), συνήθως δηλαδή το μη πραγματικό.

π.χ. Ἐγένετο ἂν πόλεμος (- θα γινόταν πόλεμος).

Ακόμη, η δυνητική οριστική μπορεί να δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν κυρίως ως απόδοση του αντίστοιχου είδους των υποθετικών λόγων.

π.χ. Εἴ τις δοκοίη αὐτῷ βλακεύειν, ἔπαισεν ἂν (= Κάθε φορά που νόμιζε ότι κάποιος δεν πρόσεχε, τον χτυπούσε).

Η δυνητική οριστική μεταφράζεται με «θα + παρατατικό ή θα + υπερσυντέλικο».

Η δυνητική ευκτική (είναι η ευκτική όλων των χρόνων (εκτός του μέλλοντα) + το δυνητικό ἂν) δηλώνει το δυνατό στο παρόν ή στο μέλλον.

Σημειώσεις περί Ευκτικής:

- ❖ Η ευκτική σε δευτερεύουσες προτάσεις υποθετικές, χρονικές ή αναφορικές φανερώνει χάρη στο ρήμα της κύριας πρότασης την επανάληψη στο παρελθόν (**επαναληπτική ευκτική**) ή την απλή σκέψη.

π.χ Όποτε δε τις άσθενήσειεν, έπεσκόπει ό Κύρος και παρέιχε πάντα ότου έδει.
(=Κάθε φορά που κάποιος αρρώσταινε, τον επισκεπτόταν ο Κύρος και του παρείχε όσα χρειάζονταν).

- ❖ Η ευκτική σε δευτερεύουσες προτάσεις (ειδικές, ενδοιαστικές, πλάγιες ερωτηματικές, αιτιολογικές, τελικές κ.λ.π) που εξαρτάται από ρήμα παρελθοντικού χρόνου αντιστοιχεί με οριστική ή υποτακτική και λέγεται **ευκτική του πλαγίου λόγου**.

Π.χ Έπορεύετο δ' έκτός τείχους, ίνα μελετώη (:αντί ίνα μελετᾶ)

[Η τελική πρόταση εκφέρεται με ευκτική του πλαγίου λόγου, διότι εξαρτάται από το ρήμα «έπορεύετο» που είναι ιστορικού χρόνου].

Συνοπτικός πίνακας εγκλίσεων επιθυμίας			
Ποιες είναι	Σε ποιες προτάσεις συναντώνται	Τί δηλώνουν	Τί άρνηση έχουν
Ευχετική οριστική	Σε κύριες προτάσεις	Ευχή ανεκπλήρωτη σε παρόν/παρελθόν	μή
Ευχετική ευκτική	Σε κύριες προτάσεις κυρίως	Ευχή πραγματοποιήσιμη σε παρόν/μέλλον	μή
Υποτακτική	Σε κύριες και συχνότατα σε δευτερεύουσες	Επιθυμητό/προσδοκώμενο	μή
Προστακτική	Σε κύριες προτάσεις (εξάιρεση οι ονοματικές – αναφορικές)	Προσταγή/ αποτροπή	μή

Πίνακες δευτερευουσών προτάσεων

Δευτερεύουσες προτάσεις	
Ονοματικές	Επιρρηματικές
<p>Συντακτικά έχουν θέση υποκειμένου σε ρήμα απρόσωπο, αντικειμένου σε ρήμα προσωπικό ή επεξήγησης στο ουδέτερο της δεικτικής αντωνυμίας «τουτο» ή σπανιότερα σε άλλη λέξη. Ειδικά οι αναφορικές εκτός από τους προαναφερθέντες συντακτικούς ρόλους μπορούν να είναι επιθετικοί ή κατηγορηματικοί προσδιορισμοί, Παραθέσεις ή κατηγορούμενα.</p>	<p>Συντακτικά έχουν ρόλο επιρρηματικού προσδιορισμού (αιτίας, σκοπού, χρόνου, αποτελέσματος κ.τ.λ.) στο ρήμα της κύριας πρότασης, το οποίο συνήθως προσδιορίζουν.</p>

Ονοματικές	Επιρρηματικές
<p>✓ Ειδικές (ὅτι, ὡς): εξάρτηση από ρήματα λεκτικά, δοξαστικά, γνώσεως, αισθήσεως</p> <p>✓ Ενδοιαστικές (μή, μή οὐ): εξάρτηση από ρήματα φόβου σημαντικά ή ενδοιασμού</p> <p>✓ Πλάγιες ερωτηματικές</p> <p>ολικής αγνοίας: μονομελείς(εἰ, ἐάν, ἄν, ἤν) , διμελείς (πότερον...ἢ, εἴτε...εἴτε)</p> <p>μερικής αγνοίας: μερικής αγνοίας (εισάγονται με ερωτηματικές ή αναφορικές αντωνυμίες και επιρρήματα)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εξάρτηση από ρήματα γνώσης (γινώσκω, οἶδα) άγνοίας (άγνοῶ), ερώτησης (ἐρωτῶ), 	<p>✓ Αιτιολογικές (ἐπεὶ, ἐπειδή, διότι, ὅτι*, ὡς*, εἰ* (*συνήθως μετά από ρήματα ψυχικού πάθους, ὅπως: χαίρω, ἠδομαι, ἄχθομαι, θαυμάζω, χαλεπῶς φέρω, αἰδοῦμαι, ἀγανακτῶ, ἀθυμῶ κ.λ.π)</p> <p>✓ Τελικές (ἵνα, ὅπως, ὡς, ἵνα μή, ὅπως μή, ὡς μή). Εξάρτηση από ρήματα κίνησης ή σκόπιμης ενέργειας.</p> <p>✓ Χρονικές (ὅτε, ὁπότε, ἕως, ἐπεὶ, ἐπειδή, ὡς, ἠνίκα, πρὶν)</p> <p>✓ Συμπερασματικές (ὡς, ὥστε, αν μάλιστα δηλώνουν ὅρι ή</p>

Το απαρέμφατο

Το **απαρέμφατο** είναι αφηρημένο ουσιαστικό ουδετέρου γένους, δηλαδή ρηματικός τύπος, που έχει τις ιδιότητες του ρήματος (αντικαθίσταται χρονικά, έχει παρόμοια σύνταξη), αλλά και του ουσιαστικού, (όταν π.χ. χρησιμοποιείται ως έναρθρο).

Το απαρέμφατο διαιρείται ως προς τη μετάφραση σε:

- i. **Ειδικό:** Αντιστοιχεί προς ειδική πρόταση και μεταφράζεται με το *ὅτι* ή το *ὡς* + έγκλιση οριστική,
- ii. **Τελικό:** Αντιστοιχεί προς οποιαδήποτε πρόταση επιθυμίας και μεταφράζεται με το *να* + υποτακτική.

π.χ. Σωκράτης ήγειτο τούς θεούς πάντα ειδέναι. (ειδικό απαρέμφατο, AP ήγειτο)

Βούλομαι άναμνήσαι ύμᾶς. (τελικό απαρέμφατο, AP βούλομαι)

Το απαρέμφατο διαιρείται ως προς το άρθρο:

i. Έναρθρο (ή σύναρθρο)

Συνοδεύεται από το ουδέτερο άρθρο του ενικού αριθμού σε όλες τις πτώσεις. Σ' αυτό υπερισχύει η ουσιαστική φύση του απαρεμφάτο. Αν και το έναρθρο απαρέμφατο διατηρεί τη ρηματική του σημασία, όμως λαμβάνεται στο λόγο ως αφηρημένο ουσιαστικό. Μεταφράζεται ως ουσιαστικό ή ,με το «να + υποτακτική» ή με το «ὅτι + οριστική». Το έναρθρο απαρέμφατο τίθεται στο λόγο ως:

- α. υποκείμενο π.χ. Τό άδικεῖν οὔτε άγαθόν, οὔτε καλόν έστί.
- β. αντικείμενο π.χ. Τοῦ ζῆν αυτόν άπεστέρησεν. (στις πλάγιες πτώσεις)
- γ. επεξήγησης (κυρίως ουδετέρου δεικτικής αντωνυμίας)

π.χ. Τοῦτο έστι τό άδικεῖν, τό πλέον τῶν άλλων ζητεῖν έχειν.
- δ. οποιοσδήποτε προσδιορισμός (ονοματικός ετερόπτωτος ή επιρρηματικός πλάγιας πτώσης ή εμπρόθετος προσδιορισμός).

ii. Άναρθρο (άρνηση μή ή ού)

Λαμβάνεται στο λόγο ως:

- α. υποκείμενο απροσώπων ρημάτων ή εκφράσεων συνήθως (σπάνια προσωπικών)

- δυνητικά και όσα δηλώνουν ικανότητα, συνήθεια, απόφαση ή απόπειρα (δύναμαι, οἶος τ' εἰμί, πέφυκα, ἐθίζω, εἴωθα, φιλῶ, ψηφίζομαι, μελετῶ, βουλευομαι, πειρῶμαι, ἐπιχειρῶ, ἀγωνίζομαι, μέλλω κ.τ.λ)
π.χ. Πειρᾶται πείθειν ὑμᾶς.

Σύνταξη του απαρεμφάτου

- Το υποκείμενο του ταυτίζεται με το υποκείμενο του ρήματος και βρίσκεται (ή εννοείται) σε ονομαστική πτώση [ταυτοπροσωπία].
π.χ. Οἱ νέοι συγγνώμης ἀξιοῦνται τυγχάνειν.
- Το υποκείμενο του βρίσκεται σε αιτιατική και διαφέρει από το υποκείμενο του ρήματος. [ετεροπροσωπία]
π.χ. Οἱ στρατιῶται ἠὔχοντο αὐτόν εὐτυχεῖν.

Άσκηση

Να αναγνωρίσετε το συντακτικό ρόλο των απαρεμφάτων (υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο, ομοιόπτωτος ή ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, απαρέμφατο του σκοπού ή του αποτελέσματος, απαρέμφατο της αναφοράς, απόλυτο απαρέμφατο)

1. Ὡμοσαν μή προδώσειν ἀλλήλους.
2. Τό ὑπομιμνήσκειν τήν εὐεργεσίαν ὁμοίων ἐστι τῷ ὀνειδίζειν.
3. Οὐ θέμις ἐστὶ τῷ θεῷ ψεύδεσθαι.
4. Δέκα δέ τῶν νεῶν προέπεμψαν εἰς τόν μέγαν λιμένα πλεῦσαί τε καὶ κατασκέψασθαι.
5. Ἦν δέ ὁ Θεμιστοκλῆς μᾶλλον ἐτέρου ἄξιος θαυμάσαι.
6. Ὡς συνελόντι εἰπεῖν, ἡ εὐταξία πάντας σφίξει.
7. ὦμην μὲν, ὃ βουλή, οὐκ ἂν ποτ' εἰς τοῦτο τόλμης Φίλωνα ἀφικέσθαι, ὥστε ἐθελῆσαι εἰς ὑμᾶς ἐλθεῖν δοκιμασθησόμενον.
8. ἐγὼ γὰρ οὐκ ἄλλους τινάς φημι δίκαιον εἶναι βουλευεῖν περὶ ἡμῶν, ἢ τοὺς πρὸς τῷ εἶναι πολίτας καὶ ἐπιθυμοῦντας τούτου.

Τα είδη του «άν»

Δυνητικό	Υποθετικό	Αοριστολογικό
✓ Με δυνητική οριστική	✓ (+ υποτακτική) σε υποθετικές προτάσεις που εκφράζουν προσδοκώμενο ή αόριστη επανάληψη σε παρόν/ μέλλον	✓ (+ υποτακτική) σε αναφορικοϋποθετικές
✓ Με δυνητικό απαρέμφατο		✓ σε χρονικοϋποθετικές
✓ Με δυνητική μετοχή		✓ σε τελικές
		✓ σε πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις

Σύγκριση

Η σύνταξη των παραθετικών

Είδη σύγκρισης: α) σύγκριση υπεροχής, β) σύγκριση αντίθεσης, γ) σύγκριση διπλή, δ) σύγκριση δυσανάλογη

Ο δεύτερος όρος σύγκρισης εκφέρεται:

1. με γενική (γενική συγκριτική)
2. ἢ + ομοιοτρόπως / ἢ + ομοιοπτώτως
3. ἀντί/ πρό + γενική
4. παρά + αιτιατική
5. ἢ κατά + αιτιατική (ἢ ὡς, ἢ ὥστε + απαρέμφατο → σύγκριση δυσανάλογη, ασύμμετρη)

Παραδείγματα:

1. Ἡ σιγή ἐστὶν αἰρετωτέρα λόγου. (γενική συγκριτική)
2. Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. (ἢ + ομοιοτρόπως προς τον α' όρο)
3. Περί υγείας τοῖς ἰατροῖς μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι πείθονται ἢ γονεῦσι. (ἢ + ομοιοπτώτως)
4. Αἰρετώτερος ὁ καλός θάνατος ἀντί τοῦ αἰσχροῦ βίου. (ἀντί + γενική)

5. Ἡλίου ἐκλείψεις πυκνότεραι παρά τά ἐκ τοῦ πρίν χρόνου μνημονευόμενα
ξυνέβησαν. (παρά + αιτιατική)
6. Ἄγις ἔτυχε σεμνοτέρας ἢ κατά ἄνθρωπον ταφῆς. (ἢ κατά + αιτιατική)
7. Τό πένθος μεῖζον ἦν ἢ ὡς δύνασθαι φέρειν. (ἢ ὡς + απαρέμφατο)

Παρατήρηση: Ο β' ὀρος σύγκρισης συναντάται και με επίθετα (ή επιρρήματα) με συγκριτική έννοια: λήγοντα σε -πλοῦς και -πλάσιος και σημαίνοντα διάφορα, π.χ. διπλοῦς, διπλάσιος, πολλαπλάσιος, διάφορος, ἐναντίος, ἕτερος, ἄλλος, ἄλλοῖος κ.τ.λ.
Π.χ. Πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικᾶτε σύν τοῖς θεοῖς. (γενική συγκριτική)

Σύνταξη ενεργητική - παθητική

Ρήματα με ιδιαίτερη σημασία και οι αντίστοιχες μετατροπές τους	
Ενεργητικά ρήματα	Παθητικά ρήματα
✓ διώκω τινά (: κατηγορώ)	✓ φεύγω ὑπό τινος (: κατηγορούμαι)
✓ ἀποκτείνω τινά (: φονεύω)	✓ ἀποθνήσκω ὑπό τινος (: φονεύομαι)
✓ ἐκβάλλω τινά (: εξορίζω)	✓ ἐκπίπτω ὑπό τινος (: εξορίζομαι)
✓ εἶ λέγω τινά (: επαινῶ)	✓ εἶ ἀκούω ὑπό τινος (: επαινούμαι)
✓ κακῶς λέγω τινά (: κακολογῶ)	✓ κακῶς ἀκούω ὑπό τινος (: ευεργετούμαι)
✓ εἶ ποιῶ τινά (ἢ εἶ δρῶ) (: ευεργετώ)	✓ ευ πάσχω ὑπο τινος
✓ αἰρῶ τινα (: συλλαμβάνω)	✓ ἀλίσκομαι ὑπό τινος (: συλλαμβάνομαι)
✓ δίκην λαμβάνω παρά τινος (: τιμωρῶ)	✓ δίκην δίδωμι τινί (: τιμωρούμαι)
✓ αἰτιῶμααί τινα (: κατηγορώ)	✓ αἰτίαν ἔχω ἢ λαμβάνω (ὑπό τινός) (: κατηγορούμαι)
✓ ἐπιμελοῦμαι τινος (: φροντίζω)	✓ ἐπιμελείας τυγχάνω ὑπό τινος (: δέχομαι τη φροντίδα)
✓ συγγνώμην ἔχω τινί (: ζητῶ συγγνώμη)	✓ συγγνωμην τυγχανω υπο τινος
✓ τέθεικα (: ἔχω θέσει)	✓ κείμαι (: κείτομαι)
✓ πράγματα παρέχω τινί (: ενοχλώ)	✓ πράγματα ἔχω ὑπό τινος (: ενοχλούμαι)
✓ αἰροῦμαι τινά (: εκλέγω, προτιμῶ)	✓ αἰροῦμαι ὑπό τινος (: εκλέγομαι, προτιμῶμαι)

Ασκήσεις

Να τρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική:

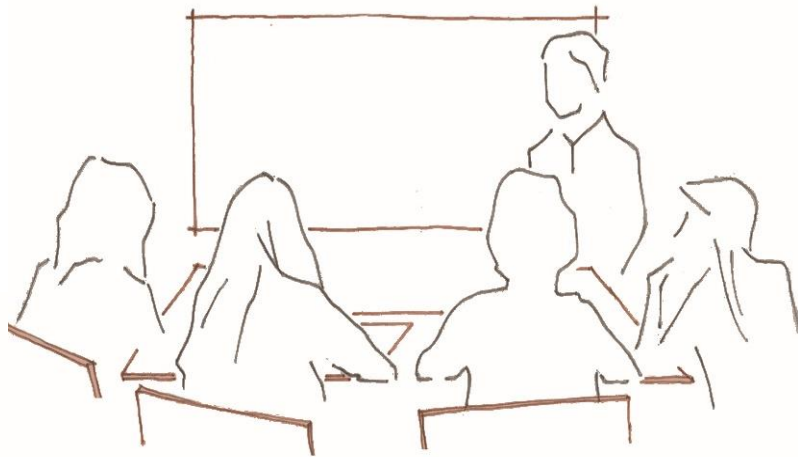
1. Οί Ρωμαῖοι εἶλοντο ὑπατον τόν Φαβρίκιον.
2. Οί Αθηναῖοι δίκην ἔλαβον παρά τοῦ στρατηγοῦ.
3. Κῦρος ἀπέκτεινεν Ἄρταγέρσην τόν ἄρχοντα αὐτῶν.
4. Λακεδαιμόνιοι εὔ λέγουσιν τόν Λυκούργον.
5. Οί Αθηναῖοι ἐξέβαλον Ἀλκιβιάδην.
6. Οἱ Αχαιοί εἶλον την Τροίαν.
7. Οἱ Αθηναῖοι εἶλοντο Σόλωνα νομοθέτην.
8. Μειδίας δίκην λαμβάνει παρά του Δημοσθένους.

Να τονιστούν τα παρακάτω ρήματα:

1. εἶπε- απειπε	15. σποῦ- επισπου	29. δότε- αποδοτε
2. ἐλθέ- κατελθε	16. σχέτε- κατασχετε	30. δόσθε- αποδοσθε
3. ἴθι- απιθι	17. δρᾶθι- αναδραθι	31. ἐστί- απεστι
4. ιδέ- κατιδε	18. γνῶθι- συγγνωθι	32. εἴσι- παρεισι
5. μάθε- καταμαθε	19. γνῶτε- επιγνωτε	33. κεῖται- επικειται
6. λάθε- διαλαθε	20. βῆθι- καταβηθι	34. κεῖνται- διακεινται
7. γράφε- υπογραφε	21. δός- επιδος	35. οἶδα- συνοιδα
8. σκέψαι- επισκεψαι	22. σχέες- προσεχες	36. οἶδε- συνοιδε
9. ἄγε- υπαγε	23. εἶδες- κατειδες	37. ἴσμεν- συνισμεν
10. γενοῦ – παραγενου	24. ἔσχες- παρασχες	38. ἐστέ- παρεστε
11. λαβοῦ – αντιλαβου	25. ἦγε- προηγε	39. ἴσθι- παρισθι
12. θοῦ – προθου	26. δοῦ- παραδου	40. ἴτε- απιτε
13. οὔ – αφου	27. θές- προθες	41. φημί- προφημι
14. σχοῦ- προσχου	28. θέτε- καταθετε	42. φασιν- αποφασι(ν)

Βιβλιογραφία

1. Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής, Α', Β', Γ' Λυκείου, Α.Β. Μουμτζάκης (σχολικό εγχειρίδιο).
2. Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής, Α', Β', Γ' Λυκείου, Μιχ. Οικονόμου (σχολικό εγχειρίδιο).
3. Εγχειρίδιο Γλωσσικής Διδασκαλίας (σχολικό εγχειρίδιο).
4. Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής, Αχιλ. Τζάρτζανου, εκδοτικός οίκος Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2003.
5. Συντακτικού της Αρχαίας Ελληνικής, Δημ. Πασχαλίδη, εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη 1998.
6. Ασκήσεις Συντακτικού του Αρχαίου Λόγου, Μιχ. Ζώσης, εκδόσεις Γρηγόρης, Αθήνα 1999 .
7. Αρχαία Ελληνική Θεματογραφία, Χ. Λαμπαδάς, εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα 2008.
8. Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής, Φερεντίνος Ηλίας , εκδοτικός όμιλος συγγραφέων καθηγητών.
9. Σημειώσεις Συντακτικού της Αρχαίας Ελληνικής, Χ. Ακρίδα.
10. Μαθήματα Σύνταξης Αρχαίας Ελληνικής, Π. Μπίλλα.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ & ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ε. ΣΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ασπασίας 76-78, Χολαργός Τηλ. 210 6512099

e-mail: stogiannis@stogiannis.edu.gr

www.stogiannis.edu.gr

